

TEŠKA JANJENJA / JARENJA, KADA I KAKO POMOĆI

Prof. dr. sc. Velimir Sušić

U većini slučajeva kod ovaca i koza janjenje, odnosno jarenje (porodaj) prolazi bez teškoća i komplikacija. Međutim, postoje različiti čimbenici koji mogu djelovati na majku i/ili plod tedovesti do stanja teškog porođaja. U takvim okolnostima višestruko se povećava rizik uginuća potomka i majke, čime u ovčarskoj/kozarskoj proizvodnji mogu nastati znatne štete.

Smanjenje negativnih učinaka teškog janjenja/jarenja moguće je pružanjem pomoći koja mora biti pravodobna i utemeljena na odgovarajućim znanjima, odnosno vještinama. Opseg pružanja stručne pomoći kod teških janjenja/jarenja uvelike je određen ekonomskom vrijednošću životinja. To praktično znači da se u uvjetima ovčarske/kozarske proizvodnje stručna pomoć veterinaru traži relativno rijetko, i to samo za životinje izuzetne rasplodne vrijednosti. Svim drugim grlima pomoć pri teškim porodima pružaju ovčari/kozari, a nisu rijetke ni situacije u kojima se pomoć niti ne pokušava pružiti, te roditelje završe na prisilnom klanju. Iz svega navedenog proizlazi da uzgajivači koji žele kvalitetno nadzirati janjenje/jarenje moraju ovladati znanjima i iskustvima koja se tiču normalnog porođaja, uvjeta koji mogu dovesti do teškog porođaja te procjena kada i na koji način pomoći pri teškom porođaju.

Normalno janjenje/jarenje

Podražaj za janjenje/jarenje dolazi od ploda, a sam porođaj odvija se u tri faze:

1. faza najave s predznacima - uvećan i proširen trbuh, nabreklo vime, zacrvenjena stidnica, nemir, zavlčenje na suho i čisto mjesto;
2. faza porođaja - pojava trudova, otvaranje materničnog grlića, izlazak i pucanje plodnog mjehura te pojava tekućine, ulazak ploda u porođajni kanal, pojava prednjih nogu a zatim i glave te konačno izlazak cijelog ploda;
3. faza istiskivanja posteljice.

Teško janjenje/jarenje

Teški porod je porod kod kojeg roditelj nije u stanju istisnuti plod vlastitom snagom (bez pomoći). Najčešći čimbenici koji mogu dovesti do teškog porođaja mogu se razvrstati na one koji potječu od ploda i na one koji potječu od roditelje.

Čimbenici teškog porođaja koji potječu od ploda:

- relativno preveliko janje/jare,
- nepravilan položaj u porođajnom kanalu,
- broj potomaka u leglu,
- spol,

- pasmina.

Čimbenici teškog porođaja koji potječu od roditelje:

- redni broj legla,
- kondicija,
- stres (prekid ili produljenje porođaja),
- različita patološka stanja u porođajnom kanalu (abnormalnosti plodnih ovojnica, slabo razvijen koštani ili mekani dio porođajnog kanala, uzak porođajni kanal, slabi ili prejaki trudovi, ozljede međice i zdjelice).

Kada i kako pomoći pri teškom janjenju/jarenju

Svaka manipulacija pa i pružanje pomoći roditelji tijekom janjenja/jarenja može imati za posljedicu infekcije, ozljede i uginuće. Stoga odluku kada započeti s pomoći treba temeljiti na maksimalno objektivnim pokazateljima koji potvrđuju da se doista radi o teškom porođaju.

Na teško janjenje/jarenje treba posumnjati kada dođe do zastoja ili produljenja vremenskih razmaka koji proteknu između pojedinih faza porođaja. Pritom je prikladno voditi se tzv. „pravilom 30-30-30“ koje kazuje da se radi o teškom janjenju/jarenju ukoliko se:

- 30 minuta od početka jakih trudova nije pojavio ili pukao vodenjak,
- 30 minuta od pucanja vodenjaka nisu pojavile noge odnosno glava ploda,
- 30 minuta od posljednje provjere još uvijek nisu pojavile noge odnosno glava.

Nakon temeljite sumnje da se radi o teškom porođaju potrebno je obaviti pregled roditelje. Osnovna dva pravila koja kod pregleda (a kasnije i kod pružanja pomoći) treba slijediti su higijenski uvjeti rada i minimalna upotreba snage. U tu svrhu potrebne su pripreme:

- osobe koja obavlja pregled - podrezani nokti, skinut nakit, oprane i dezinficirane ruke premazane sredstvom za „podmazivanje“,
- plotkinje - smjestiti na čistu i suhu stielju, ošišati vunu oko stidnice, pranje i dezinfekcija stidnice te izdašno podmazivanje porođajnog kanala.

Na temelju nalaza utvrđenih pregledom roditelje moguće je primijeniti određenu metodu pomaganja. Određivanje metode pomaganja ovisi o stanju ploda, stanju

porođajnog kanala, stanju rodilje te prostornim prilikama u porođajnom kanalu. Uvažavajući potrebno stručno znanje, uzgajivači će najčešće biti u prilici primijeniti:

- ispravljanje nepravilnog položaja ploda u porođajnom kanalu,
- izvlačenje ploda dopuštenom snagom.

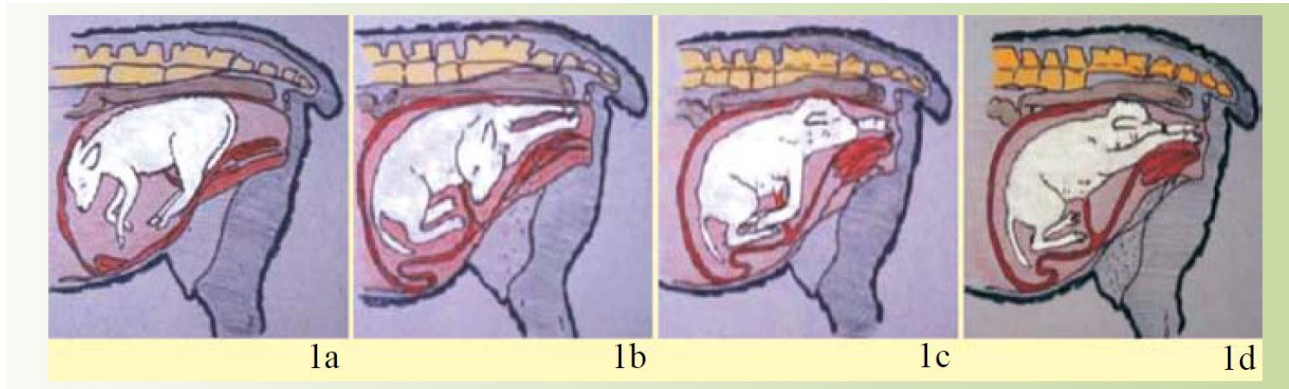
Ukoliko se radi o plotkinji visoke genetske kvalitete, čija ekonomska vrijednost opravdava angažiranje veterinar a i

više troškove liječenja, uz navedene metode mogu se još upotrijebiti krvave operacije na rodilji:

- carski rez,
- embriotomija.

Posljednje dvije metode može primjeniti isključivo veterinar uz uvažavanje ekonomske opravdanosti operativnih zahvata.

Na slici 1a, 1b, 1c prikazani su neki od nepravilnih položaja ploda u porođajnom kanalu, **a na slici 1d** pravilan položaj

www.ovce-koze.hr